

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 69/2019-34

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. februára 2019 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej, zo sudcu Miroslava Duriša a sudcu Ladislava Orosza (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA], a [REDAKČIA], [REDAKČIA] oboch zastúpených Advokátskou kanceláriou UHAL s. r. o., Š. Moyzesa 9877/43, Zvolen, v mene ktorej koná advokát JUDr. Maroš Uhaľ, ktorou namietajú porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 37/2018 zo 16. októbra 2018, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKČIA] a [REDAKČIA] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. januára 2019 doručená sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA], a [REDAKČIA], [REDAKČIA] (ďalej len „sťažovatelia“), oboch

zastúpených Advokátskou kanceláriou UHAĽ s. r. o., Š. Moyzesa 9877/43, Zvolen, v mene ktorej koná advokát JUDr. Maroš Uhaľ, ktorou namietajú porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Cdo 37/2018 zo 16. októbra 2018 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

Zo sťažnosti a z príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovatelia boli stranou v konaní vedenom Okresným súdom Ružomberok (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 4 C 33/2006 v procesnom postavení žalobcov, ktorí sa proti žalovaným 1 až 5 domáhali určenia práva vecného bremena.

Okresný súd čiastočným rozsudkom č. k. 4 C 33/2006-1017 zo 17. marca 2016 (ďalej len „čiastočný rozsudok zo 17. marca 2016“) určil, že v prospech vlastníkov nehnuteľností v katastrálnom území [REDAKOVANÉ] presne špecifikovaných v citovanom rozhodnutí existuje právo zodpovedajúce vecnému bremenu, ktoré pozostáva z ich práva prechádzať po častiach nehnuteľností v katastrálnom území [REDAKOVANÉ] presne špecifikovaných v citovanom rozhodnutí, a to pešo, príručnými vozíkmi, detskými kočíkmi, bicyklami, jednostopovými motorovými vozidlami, osobnými motorovými vozidlami, traktormi a nákladnými motorovými vozidlami.

O odvolaní proti čiastočnému rozsudku okresného súdu rozhodol Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom sp. zn. 14 Co 313/2016 z 3. októbra 2017 v znení opravného uznesenia tohto súdu sp. zn. 14 Co 313/2016 zo 16. januára 2018 (ďalej len „rozsudok krajského súdu z 3. októbra 2017“) tak, že čiastočný rozsudok okresného súdu zo 17. marca 2016 potvrdil ako vecne správny v súlade s § 387 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

O dovolaní žalovaných 1, 2, 4 a 5 proti napadnutému rozsudku krajského súdu z 3. októbra 2017 rozhodol najvyšší súd napadnutým uznesením tak, že dovolaním napadnuté rozhodnutie zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie.

Keďže najvyšší súd napadnutým unesením *„fakticky už neformálne rozhodol aj vo veci samej“*, je podľa názoru sťažovateľov daná právomoc ústavného súdu rozhodnúť o sťažnosti meritórne.

Podľa sťažovateľov najvyšším súdom vyslovený právny názor zaväzujúci vo veci konajúci krajský súd je svojvoľný. Uvádzajú k tomu, že najvyšší súd v podstatnej časti vychádza z údajných skutkových tvrdení sťažovateľov, resp. pôvodných žalobcov, ktoré nie sú pravdivé, pričom najvyšší súd *„vychádzajúc z takýchto iných než sťažovateľmi tvrdených skutkových tvrdení ohľadne titulu ich vstupu do držby, následne akceptoval jeden z dovolateľmi tvrdených dovolacích dôvodov“*.

Sťažovatelia a rovnako aj pôvodní žalobcovia ako titul ich vstupu do držby práva prechodu označovali výslovne ústnu dohodu uzatvorenú medzi *„vtedajším riaditeľom OÚNZ [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] s pôvodným žalobcom 1/ s vedomím a súhlasom pôvodnej žalobkyne 2/ [REDAKOVANÉ] ako manželky pôvodného žalobcu 1/, z konca marca 1970, ktorej obsah bol výrazne širší než to, čo možno vyvodzovať z listu z 5. novembra 1970“*.

Z uvedeného dôvodu sťažovateľom nie je zrejmé, z akých dôvodov dovolací súd žalobcami tvrdený titul, na základe ktorého došlo k vstupu do výkonu práva prechodu a prejazdu, zúžil len na to, čo má podľa neho výslovne vyplývať z listu z 5. novembra 2017. V napadnutom uznesení tak zo strany najvyššieho súdu došlo k svojvoľnému pozmeneniu skutkového stavu, a tým aj porušeniu § 442 CSP, podľa ktorého je dovolací súd viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd.

Porušenie § 440 CSP, podľa ktorého je dovolací súd viazaný dovolacími dôvodmi, vidia sťažovatelia v tom, že najvyšší súd sa stotožnil s tvrdením dovolateľov o existencii vady podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, podľa ktorého bola prípustnosť dovolania daná tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa

odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (ďalej len „odklon od ustálenej rozhodovacej praxe“).

Ani jeden z uvádzaných judikátov dovolacieho súdu (rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 110/2010, sp. zn. 7 MCdo 4/2013 a sp. zn. 4 Cdo 361/2012) podľa sťažovateľov „*nerieši prípad s takým (obdobným) skutkovým rámcom v relevantných okolnostiach, aký bol žalujúcou stranou tvrdený a aj vykonanými dôkazmi preukázaný*“.

V konkrétnostiach sťažovatelia namietajú, že právne závery rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 110/2010 z 26. apríla 2012 *«sa týkali skutkového rámca predstavujúceho (v konaní o žalobe o určenie existencie práva zodpovedajúceho vecnému bremenu prechodu a prejazdu cez pozemok žalovaných) nesporné skutkové zistenie, že žalobcovia nehnuteľnosť, ku ktorej sa predtým neúspešne domáhali určenia vlastníckeho práva titulom vydržania, užívali ako jedinú prístupovú cestu na ten istý účel k svojmu rodinnému domu a skutkové zistenie, že žalobcovia (ich právní predchodcovia) prechod cez pozemok užívali dlhodobo (od r. 1952), pričom dovolací súd prijal (k otázke ohľadne ktorej bolo dovolanie pripustené) právny záver, že ak v konaní o určenie existencie vlastníckeho práva, ktoré malo byť nadobudnuté vydržaním, sa nepreukáže oprávnená, t. j. dobromyseľná držba veci, nie je táto okolnosť (len z dôvodu protikladnosti tvrdenia konkurencie dobromyseľnosti) prekážkou pre možnosť preukázania oprávnenej držby práva zodpovedajúceho vecnému bremenu k tej istej veci tým istým subjektom.*

3.2.3. *Právne závery (právne posúdenie) vyplývajúce z rozhodnutia NS SR sp. zn. 7 MCdo 4/2013 z 19. 02. 2014 sa týkali posudzovania otázky dobromyseľnosti žalovaného, ktorý písomnými kúpnymi zmluvami zo 14. 08. 1974 a 09. 10. 1974 s overenými podpismi predávajúceho, previedol označené pozemky do vlastníctva štátu (socialistického spoločenského vlastníctva), ktorá nebola registrovaná štátnym notárstvom za kúpnu cenu, ktorá bola uhradená a napriek tomu mal prevádzané nehnuteľnosti ďalej užívať a domnievať sa, že kúpne zmluvy sú neúčinné, pretože neboli registrované štátnym notárstvom, v dôsledku čoho sa zmena vlastníctva nepremietla do evidencie nehnuteľností. V ňom bola (dovolacím súdom) konštatovaná neospravedliteľnosť takéhoto právneho omylu, nezakladajúceho oprávnenú držbu žalovaného (pre absenciu právneho titulu*

uchopenia sa držby žalovaným, ktorý by aj v prípade, ak by aj kúpne zmluvy neboli účinné, obvykle svedčil nadobúdateľovi - kupujúcemu, nie prevodcovi - predávajúcemu), ak sa žalovaný uchopil držby nehnuteľností po tom čo sám právne účinným spôsobom previedol k ním vlastnícke právo na štát, kedy nemôže byť vzhľadom na všetky okolnosti v dobrej viere, že je vlastníkom vecí, ani ak by si žalovaný myslel, že kúpne zmluvy sú právne neúčinné a že je naďalej vlastníkom vecí.

3.2.4. Z rozhodnutia NS SR sp. zn. 4 Cdo 361/2012 dovolací súd cituje, že „judikatúra súdov je konštantná v tom, že pokiaľ sa niekto uchopí držby nehnuteľností po 1. apríli 1964 na základe zmluvy o prevode nehnuteľností, ktorá nebola uzavretá v písomnej forme, nemôže byť so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný v tom, že mu nehnuteľnosť patrí a v zmysle § 130 ods. 1 veta prvá OZ nemôže byť držiteľom oprávneným (5 Cdo 49/2010). Na základe ústnej zmluvy o jej prevode nemôže byť so zreteľom na všetky okolnosti v dobrej viere, že je vlastníkom vecí aj keď je subjektívne presvedčený, že takáto zmluva na originálne nadobudnutie vlastníctva postačuje. Držba nehnuteľnosti opierajúca sa o ústnu zmluvu nemôže viesť k vydržaniu nehnuteľností“ (bod 12.4. odôvodnenia). V tomto rozhodnutí je však výslovne konštatované tiež to (čo už ale dovolací súd necituje), že „iba vzhľadom na formu právneho úkonu (ústnu alebo i písomnú) nemožno vylúčiť, ani potvrdiť existenciu dobrej viery držiteľa pri nadobúdaní nehnuteľnosti bez toho, aby nedošlo k zohľadneniu konkrétnych právnych, ale i skutkových okolností prípadu spojených s prevodom nehnuteľností - viažucich sa k nadobúdaciemu titulu (porovnaj napríklad CPj 69/83 z 30. marca 1992)“.

3.3. Z uvádzaných rozhodnutí, vo väzbe na ktoré dovolací súd vyvodil odklon od ustálenej rozhodovacej praxe NS SR, ku ktorému malo dôjsť v spornej právnej veci sťažovateľov zo strany odvolacieho súdu, vyplýva výrazný rozdiel posudzovaného skutkového rámca u každej z nich oproti skutočnému zistenému skutkovému stavu v spornej právnej veci (neskreslenému dovolacím súdom čo do titulu vstupu do držby výkonu práva uvádzanému v časti II. sťažnosti), bez existencie relevantných znakov podobnosti.

3.4. Zo strany NS SR došlo k tak extenzívnej aplikácii judikatúry NS SR uvádzanej dovolateľmi na prejednávanej veci ohľadne otázky konania v právnom omyle vylučujúceho dobromyseľnosť držiteľa, v ktorých „nepripustnosť“ konania v právnom omyle držiteľa v konkrétnych súvislostiach bola riešená v dvoch z nich a navyše u držiteľov vecí

(nie výkonu práva), kde však záver o konaní v právnom omyle vylučujúceho dobrú vieru držiteľa bol v oboch prípadoch vyslovený vo výrazne iných súvislostiach, teda nie v skutkovo obdobnom prípade, než predstavuje v relevantných okolnostiach zistený skutkový rámec posudzovanej veci. Pri takejto extenzívnej aplikácii NS SR naviac nezohľadňoval konkrétne skutočnosti (skutkové okolnosti) zistené v prejednávanej veci, ktoré podľa existujúcej judikatúry sú významnými pri posudzovaní toho, či vykonávateľ práva si počínal dobromyseľne.».

Najvyšší súd sa podľa sťažovateľov rovnako nevysporiadal so všetkými skutkovými okolnosťami rozhodujúcimi z hľadiska jeho ustálenej judikatúry v otázke posudzovania dobromyseľnosti držiteľa z hľadiska jeho konania v právnom omyle. Nedobromyseľnosť mal najvyšší súd podľa sťažovateľov preukázanú tým, že v čase dohody so štatutárom správcu majetku štátu, čo sa týka prechodu a prejazdu cez pozemky vo vlastníctve štátu, právna úprava neumožňovala zriadiť vecné bremeno.

S poukazom na odlišnosť medzi všeobecným povedomím o právnej úprave vlastníckeho práva a všeobecným povedomím o práve k cudzím veciam v neprospech právnej úpravy k cudzím veciam sťažovatelia odmietajú rovnaké posudzovanie dobromyseľnosti na podklade existencie právneho omylu konajúcej osoby, čo sa týka jej nevedomosti týkajúcej sa nutnosti písomnej formy kúpnej zmluvy pri prevode nehnuteľností s právnym omylom konajúcej osoby mieniacej ústnou dohodou dojednať časovo neobmedzené právo prechodu a prejazdu.

Na preukázanie tvrdenia o tom, že judikatúra stále akceptuje počínanie si osoby konajúcej v právnom omyle v určitých situáciách ako konanie nevyklúčujúce jej oprávnenú držbu, sťažovatelia poukazujú na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 271/2014 z 25. augusta 2014, sp. zn. 6 Cdo 362/2014 z 26. októbra 2016 a sp. zn. 3 Cdo 117/94 z 28. februára 1995.

Najvyšší súd ďalej podľa sťažovateľov neprihliadal ani na povinnosť vyplývajúcu z vlastnej rozhodovacej činnosti (uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 66/2010

z 31. mája 2011, sp. zn. 6 Cdo 362/2014 z 26. októbra 2016) posudzovať všetky dôkazy jednotlivo a v kontexte s ostatnými dôkazmi a prihliadať na všetko, čo v konaní vyšlo najavo, a to pri posudzovaní dobromyseľnosti držiteľa. Najvyšší súd nereagoval na tvrdené skutkové okolnosti, za ktorých došlo k vzniku titulu pre vstup pôvodných žalobcov do výkonu práva, a rovnako sa nezaoberal ani skutočnosťou, že podiel na právnom omyle pôvodných žalobcov bol vyvolaný aj spolupôsobením vtedajšieho štatutára správcu majetku štátu (rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 66/2010 z 31. mája 2011 a sp. zn. 6 Cdo 362/2014 z 26. októbra 2016).

Sťažovatelia argumentujú, že citovaná judikatúra najvyššieho súdu preukazuje, že pri posudzovaní držby veci osoby konajúcej v právnom omyle je pomerne široký rozsah akceptovania neznalosti právnych predpisov zo strany držiteľov veci.

Na podklade uvedených skutočností sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd po prijatí ich sťažnosti na ďalšie konanie o nej rozhodol nálezom tak, že vysloví porušenie základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu, napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu zruší a vec vráti najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a súčasne prizná sťažovateľom úhradu trov konania v sume 611,52 €.

Sťažovatelia v súlade s § 52 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) navrhujú, aby ústavný súd prijal dočasné opatrenie a odložil vykonateľnosť napadnutého uznesenia najvyššieho súdu.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažovatelia namietajú, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu ich základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Sťažovatelia v prvom rade argumentujú tým, že najvyšší súd vychádzal pri preskúmaní prípustnosti a dôvodnosti dovolania z pozmeneného skutkového stavu (titul vstupu do držby), čím porušil § 442 CSP, keďže sťažovatelia tvrdili, že titulom ich vstupu do držby práva prechodu bola ústna dohoda, pričom najvyšší súd vychádzal zo skutočností uvádzaných v liste z 5. novembra 2017 (ďalej aj „prvá námietka“).

Ďalej sťažovatelia namietajú, že v predmetnej veci došlo k porušeniu § 440 CSP, podľa ktorého je dovolací súd viazaný dovolacími dôvodmi, a to tým, že najvyšší súd sa stotožnil s tvrdením dovolateľov o prípustnosti dovolania z dôvodu odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe, pričom ani jeden z najvyšším súdom uvádzaných judikátov nerieši prípad s obdobným skutkovým stavom (ďalej aj „druhá námietka“).

Podľa ďalšej námietky sťažovateľov sa najvyšší súd rovnako nevysporiadal so všetkými skutkovými okolnosťami rozhodujúcimi z hľadiska jeho ustálenej judikatúry v otázke posudzovania dobromyseľnosti držiteľa z hľadiska jeho konania v právnom omyle (ďalej aj „tretia námietka“).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde...

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru neexistuje zásadná odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97), a preto ich namietané porušenie možno preskúmať spoločne.

Pridržiavajúc sa svojej stabilnej judikatúry, ústavný súd poukazuje v kontexte zistenia, že predmetom jeho konania je preskúmavanie kasačného rozhodnutia dovolacieho súdu na to, že základné právo na súdnu ochranu, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie „je výsledkové“, to znamená, musí mu zodpovedať proces ako celok, a skutočnosť, či napadnuté konanie ako celok bude spravodlivé, závisí od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov (m. m. III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, II. ÚS 307/06, II. ÚS 155/08).

Ústavný súd už v rámci svojej judikatúry opakovane vyslovil, že predpokladom na záver o porušení základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je len také porušenie, ktoré nie je napravitel'né alebo odstránitel'né činnosťou všeobecného súdu pred začatím konania alebo v konaní vo veci samej, resp. ktorého nápravu nemožno dosiahnuť procesnými prostriedkami, ktoré sú obsiahnuté v príslušnom procesnom kódexe

(m. m. I. ÚS 148/03, III. ÚS 355/05, II. ÚS 307/06). V nadväznosti na to ústavný súd pripomína, že v rámci konania o sťažnosti zásadne preskúmava len právoplatné rozhodnutia, a to v tom zmysle, že musí ísť o rozhodnutia, ktorými sa konanie vo veci samej právoplatne skončilo. V zmysle uvedeného v konaní, ktoré v čase predbežného prerokovania sťažnosti stále prebieha, nemožno uvažovať o splnení tejto požiadavky (IV. ÚS 361/2010).

Ak ústavný súd v rámci svojej doterajšej rozhodovacej činnosti pripustil výnimky z tejto zásady, išlo o prípady, keď ešte pred právoplatným skončením konania vo veci samej bolo v konaní o sťažnosti napadnuté právoplatné rozhodnutie, ktorým sa skončila iba určitá časť konania alebo ktorým sa riešila iba určitá parciálna procesná otázka. Podmienkou na pripustenie takejto výnimky však je, že v konkrétnom prípade musí ísť o rozhodnutie spôsobilé výrazne a nezvratným spôsobom zasiahnuť do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných základných práv alebo slobôd sťažovateľa, ako aj to, že námietka ich porušenia sa musí vzťahovať výlučne na dané štádium konania a nemohla by už byť uplatnená neskôr (IV. ÚS 195/2010), prípadne by sa tento negatívny dôsledok musel zároveň vzťahovať na výsledok konania a nebolo by ho možné korigovať v ďalšom procesnom postupe alebo v opravných konaniach (IV. ÚS 322/09).

V nadväznosti na uvedené právne názory ústavný súd konštatuje, že v okolnostiach posudzovaného prípadu sú splnené (čiastočne) predpoklady na uplatnenie výnimky z už spomenutej zásady, podľa ktorej ústavný súd v rámci konania o sťažnosti zásadne preskúmava len právoplatné rozhodnutia, a to v tom zmysle, že musí ísť o rozhodnutia, ktorými sa právoplatne skončilo konanie.

II.1 K namietanému porušeniu práv zaručených ústavou a dohovorom napadnutým uznesením najvyššieho súdu v súvislosti s prvou námietkou

Prvou námietkou sťažovateľa argumentujú, že najvyšší súd vychádzal pri preskúvaní prípustnosti a dôvodnosti dovolania z pozmeneného skutkového stavu (titul vstupu do držby), čím porušil § 442 CSP, keďže sťažovateľa tvrdili, že titulom

ich vstupu do držby práva prechodu bola ústna dohoda, pričom najvyšší súd vychádzal zo skutočností uvádzaných v liste z 5. novembra 2017.

Ústavný súd preskúmal dôvodnosť prvej námietky, keďže táto môže vyvolávať pochybnosti o ústavnej udržateľnosti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu ako celku. Odpoveď na otázku, či najvyšší súd (ne)vychádzal z pozmeneného skutkového stavu, je totiž esenciálna pre posúdenie ústavnej udržateľnosti rozhodnutia najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho.

V súlade s § 442 CSP sa skutkový stav veci a ani výsledky dokazovania pred dovolacím súdom nemôžu meniť.

V rámci predbežného prerokovania tejto časti sťažnosti sa ústavný súd sústredil na posúdenie, či ju nemožno považovať za zjavne neopodstatnenú. Ústavný súd vychádzal pritom zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci (v danom prípade najvyššieho súdu) nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

Zo stabilizovanej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že vo vzťahu ku všeobecným súdom nie je prieskumným súdom ani riadnou či mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. I. ÚS 19/02, I. ÚS 31/05) a nemá zásadne ani oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (m. m. II. ÚS 21/96, II. ÚS 134/09). Ústavný súd v tejto súvislosti vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že pri uplatňovaní svojej

právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Sú to teda všeobecné súdy, ktorým prislúcha chrániť princípy spravodlivého procesu na zákonnej úrovni. Táto ochrana sa prejavuje aj v tom, že všeobecný súd odpovedá na konkrétne námietky účastníka konania, keď jasne a zrozumiteľne dáva odpoveď na všetky kľúčové právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Ústavný súd už opakovane vo svojej judikatúre zdôraznil (napr. II. ÚS 13/01, I. ÚS 241/07), že ochrana ústavou, prípadne dohovorom garantovaných práv a slobôd (resp. ústavnosti ako takej) nie je zverená len ústavnému súdu, ale aj všeobecným súdom, ktorých sudcovia sú pri rozhodovaní viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 ústavy a zákonom (čl. 144 ods. 1 ústavy). Úloha ústavného súdu pri rozhodovaní o sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na súdnu ochranu rozhodnutím súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie zákonov s ústavou a dohovorom najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, resp. či nie sú arbitrárne s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (napr. I. ÚS 74/05, I. ÚS 241/07).

V súvislosti s prvou námietkou ústavný súd zdôrazňuje, že pokiaľ dovolateľ odôvodňuje prípustnosť dovolania s poukazom na § 421 ods. 1 písm. a) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu relevantnosť otázky nesie so sebou zreteľné charakteristické znaky.

Predovšetkým musí ísť o otázku právnu (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie príslušnej právnej normy), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť zároveň o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna

otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 200/2018 zo 17. januára 2019).

Z relevantných častí odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že odvolací súd sa od ustálenej rozhodovacej praxe odklonil pri riešení otázky dobromyseľnosti (bod 13 napadnutého uznesenia najvyššieho súdu), pričom vo veci sťažovateľov konajúce súdy založili svoje rozhodnutie na závere, podľa ktorého *„aj len súhlas niekdajšieho štatutárneho orgánu organizácie spravujúcej majetok štátu (a po ňom nasledujúce dlhodobé a nerušené prechádzanie cez spornú časť nehnuteľností) postačoval pre prijatie záveru, že právni predchodcovia žalobcov vstúpili v roku 1970 do držby práva zodpovedajúceho vecnému bremenu a že toto právo vydržali k 1. januáru 1992“* (bod 21 napadnutého uznesenia najvyššieho súdu).

Z citovaných častí napadnutého uznesenia vyplýva, že podstatnou právnou otázkou (vyriešenie ktorej viedlo k záverom o existencii práva zodpovedajúceho vecnému bremenu), ktorú krajský súd v preskúmvanej veci riešil, bola otázka dobromyseľnosti pri vydržaní práva zodpovedajúceho vecnému bremenu, a to v kontexte prechádzania *„cez pozemok vo vlastníctve štátu len na základe súhlasu štatutárneho zástupcu organizácie spravujúcej tento pozemok“* (bod 11.3 napadnutého uznesenia najvyššieho súdu).

Podstatná právna otázka dobromyseľnosti držby, ktorú najvyšší súd riešil, sa teda dotýkala skutkového stavu daného písomným súhlasom štatutárneho zástupcu organizácie, ktorá spravovala predmetný pozemok (list z 5. novembra 1970) a nie ústnej dohody, ktorá mala predchádzať *„listu z 5. novembra 1970“* tak, ako to vyplývalo z odôvodnenia vo veci sťažovateľov konajúceho krajského súdu.

Keďže z už uvedených dôvodov nie je námietka sťažovateľov o tom, že najvyšší súd vychádzal z pozmeneného skutkového stavu a porušil tým § 442 CSP, opodstatnená,

ústavný súd sťažnosť v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú v súlade s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

II.2 K namietanému porušeniu práv zaručených ústavou a dohovorom napadnutým uznesením najvyššieho súdu v súvislosti s druhou a treťou námietkou

Druhú námietkou sťažovatelia namietajú, že došlo k porušeniu § 440 CSP, podľa ktorého je dovolací súd viazaný dovolacími dôvodmi, a to tým, že najvyšší súd sa stotožnil s tvrdením dovolateľov o prípustnosti dovolania z dôvodu odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe, pričom ani jeden z najvyšším súdom uvádzaných judikátov nerieši prípad s obdobným skutkovým stavom.

Podľa tretej námietky sa najvyšší súd rovnako nevysporiadal so všetkými okolnosťami rozhodujúcimi z hľadiska jeho ustálenej judikatúry v otázke posudzovania dobromyseľnosti držiteľa z hľadiska jeho konania v právnom omyle.

Ústavný súd konštatuje, že vo vzťahu k druhej a tretej námietke „nie je daná právomoc ústavného súdu vo veci sťažnosti rozhodnúť meritorne“ tak, ako to namietajú sťažovatelia.

Viazanosť dovolacími dôvodmi vyplývajúca z § 440 CSP sa vzťahuje na vymedzenie dôvodov zo strany dovolateľa a znamená to, že najvyšší súd ako dovolací súd môže skúmať dovolacie dôvody len v rozsahu vymedzenom v dovolaní.

Otázka, ktorú sa sťažovatelia snažia predostrieť svojou prvou námietkou, sa dotýka (ne)dôvodnosti aplikácie judikátov, keďže tieto vychádzajú z iného skutkového stavu, ako sú dané vo veci sťažovateľov, a nie porušenia § 440 CSP v kontexte povinnosti dovolacieho súdu byť viazaný dovolacími dôvodmi.

Z uvedeného dôvodu sa prvá námietka rovnako ako druhá námietka vo svojej podstate dotýka skutkových zistení a ich právneho posúdenia, ktoré budú predmetom posúdenia odvolacím súdom, ktorému bola vec sťažovateľov dovolacím súdom vrátená.

Aj keby sa ústavný súd stotožnil s postojom sťažovateľov, podľa ktorého najvyšší súd „*fakticky už neformálne rozhodol aj vo veci samej*“ s prihliadnutím na aktuálne procesné štádium konania (vec je v štádiu odvolacieho konania), neprichádza do úvahy pri rešpektovaní princípu subsidiarity, z ktorého vychádza čl. 127 ods. 1 ústavy, uplatnenie právomoci ústavného súdu, keďže o veci sťažovateľov bude ďalej prebiehať konanie pred odvolacím súdom, pričom sťažovatelia budú v ďalšom priebehu konania disponovať účinnými právnymi prostriedkami na ochranu svojich práv, ktorými môžu brojiť proti podľa nich svojvoľnému právnemu názoru najvyššieho súdu, ktorý nerešpektuje ďalšie okolnosti dôležité z pohľadu posúdenia dobromyseľnosti držiteľa konajúceho v právnom omyle, ako ani všeobecnými súdmi zistený skutkový stav. Z princípu subsidiarity totiž vyplýva, že sťažovateľmi spochybňovaný právny názor najvyššieho súdu na posúdenie veci a jeho uplatniteľnosť na zistený skutkový stav v prejednávacom prípade sa môžu stať predmetom ústavného prieskumu až vtedy, ak bude ich vec právoplatne skončená.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd pri predbežnom prerokovaní túto časť sťažnosti sťažovateľov odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

Po odmietnutí sťažnosti ako celku už nebol právny dôvod zaoberať sa ostatnými návrhmi sťažovateľov vrátane návrhu na vydanie dočasného opatrenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. februára 2019